

Odhise Grillo

SSH-32

79

PUSHKË
NË BREGDET

854-32

5

8 79

BIBLIOTEKA E MIKUT TË VOGËL TË LIBRIT

BIBLIOTEKA E SHTETIT

ODHISE K. GRILLO

887.

40905

PUSHKË NË BREGDET

(Novelë për fëmijët e moshës së mesme shkollore)

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

I

— Ai u shëronte plagët e trupit dhe të zemrës, prandaj i thërrisnin doktor! —

Një veturë e markës «Fiat» po zbriste ngadalë të tatëpjetën thikë të Vërçës. Dritat e saja të fuqishme çanin errësirën e natës gjer tutje, nëpër kodrat e veshura me koçimare e me shqopë. Në veturë qenë tre vetë, një shofer i hollë e i gjatë si stekë bilardoje, një reshter italian, që e thërrisnin Armando Seti, dhe togeri i SIM-it Virgjile Boketi.

Në kthesë, Boketit, që po ndizte çibukun e madh e të bukur, iu përplas koka pas xhamit. Shoferi kish frenuar në vend.

— Çfarë pësove?

— Asgjë, sinjor tenente,¹⁾ — u përgjegj shoferi. — Me siguri fëmijët kanë vënë gurë në mes të rrugës.

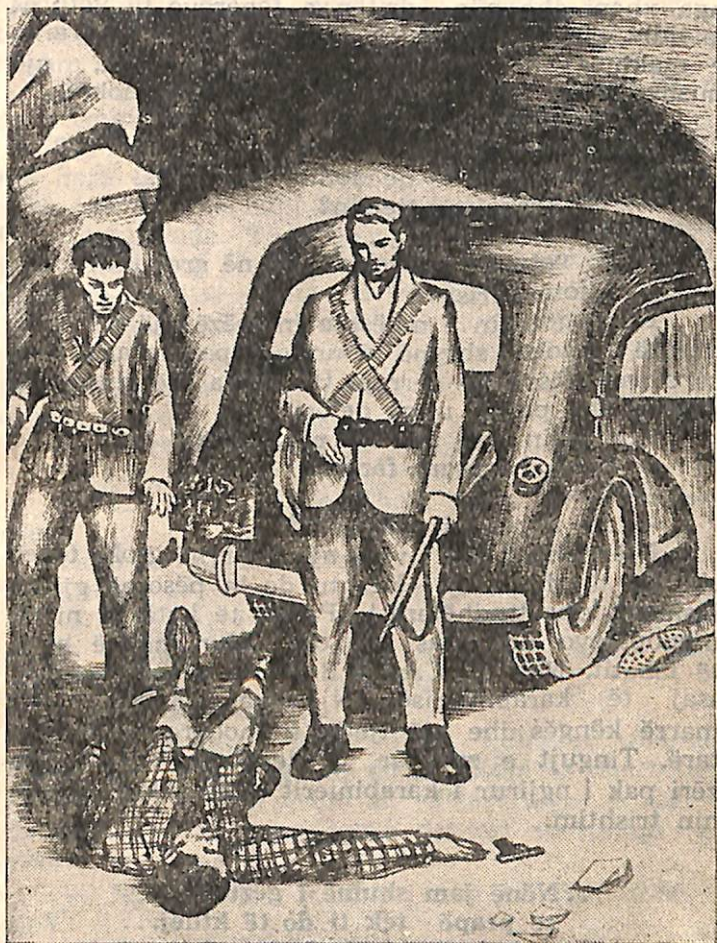
Armandua dhe shoferi zbritën, lëvizën nga vendi gurët dhe i rrokullisën poshtë në greminë. Pastaj hypën përsëri në veturë dhe u nisën. Nuk bënë as pesëdhjetë metra dhe, në një kthesë më të fortë se e para, shoferit iu desh ta ndalojë përsëri veturën. Rruga ish zënë nga një shkëmb i madh.

Këtë radhë zbritën të tre. Kur iu afruan shkëmbit, u dëgjuan të shtëna pushkësh dhe plumbat u fishkëlyen afër veshëve. Pas pak shoferi ra i vdekur në mes të rrugës, Armandua shkau me vrap prapa veturës dhe u zhduk në errësirë, ndërsa togër Boketi nxori revolverin dhe shtiu andej nga u dukën flakët e pushkëve. Qëlloi një herë, dy, tri... po të katërtën nuk mundi më. E zuri një plumb në kokë dhe u shtri sa gjatë gjërë rrëzë shkëmbit që kishin vënë në mes të xhadesë.

Për ca çaste çdo gjë ra në qetësi. Katër vetë zbritën në rrugë, me nxitim. Ishin të armatosur me paticka italiane. Në gjoks kishin kryqëzuar gjerdanë fishekësh, ndërsa në brez kishin varur boniba e kobure. Dukeshin si komitet e Çerçiz Topullit. Njëri prej tyre mbahej fort pas krahut të shokut. Ish plagosur në kofshë dhe këpuca i qe mbushur

---

1) Zoti togër.

me gjak. Shoku i tij e uli në rrugë, nxori shaminë nga xhepi dhe nën dritën e fenerëve të veturës ja lidhi plagën. Dy të tjerët kontrolluan të vrarët e makinës dhe, pasi morën një automatik, një pushkë e dy revolverë, u bashkuan me shokët.

— Shoku Him, i treti u zhdruk...

I plagosuri tha:

— S'ka gjë. Atë që donim e vramë.

— Ta kërkojmë tjetrin?

— Jo.

— Po veturën ta rrokullisim në greminë?

— Akoma prisni?

Të plagosurin e mbështetën rrëzë një shkëmbi dhe të tre tok e shtynë veturën sa para-prapa, deri sa e rrokullisën në përrua. U dëgjua një zhurmë e madhe dhe pastaj u bë qetësi.

Kur ishin gati për t'u nisur, njëri tha:

— Dësh harruam fare...

— Çfarë?

— Po letrën që shkruam?

Njëri shkoi dhe i vuri një letër në gjoks togerit. Në të shkruhej: «Kështu do ta pësojnë gjithë fashistët dhe tradhëtarët!» Pastaj të katër u nisën monopateve dhe, pas një ore, ishin në të hyrë të fshatit. Nuk kish asnjë dritë të ndezur, përveç asaj të karabinierisë. Një karabinier ja kish marrë këngës dhe një tjetër e shoqëronte me kitarë. Tingujt e zvargur, që lëshonte kitara, dhe zëri pak i ngjirur i karabinierit dukej sikur ngjallnin trishtim.

... Nënë jam shumë i gëzuar,
se prapë tek ti do të kthej...

Ku ta dinin karabinierët se komandanti i tyre, toger Virgjile Boketi, nuk do të kthehej më kurrë tek e ëma në Torino?.. Ndofta nuk do të ktheheshin as ata vetë!

Të katër shokët u futën nëpër rrugica dhe, duke ecur rrzës, dolën në krye të fshatit.

Tani kënga nuk dëgjohej më. Ata trokitën në një derë të madhe, të lyer me bojë të verdhë, të cilën pas pak ua hapi një grua e thyer në moshë. U futën brënda. Të plagosurin e shtrinë në krevat, ndërsa tre të tjerët u shtruan këmbëkryq. E zonja e shtëpisë rrinte në këmbë.

— Nga kini qënë kështu, mor djem?

— Në të përpjetën e Vërçës, mëmë Xheje, në të përpjetën e Vërçës kemi qënë. Kemi ngrënë drekët e toger Boketit.

— Korba, po mos ju zënë...

— Pse të kemi ty?

— Ju fsheh mëmë Xheja juve, se ju ka si djem.

Himi u ngrit ndënjurazi në krevat dhe u tha shokëve:

— Dëgjoni këtu... Mua më lini në duart e mëmë Xhejes. Ajo do të dijë të më fshehë për mrekulli. Mos u bëni hiç merak.

— Po për plagën?

— Edhe për plagën do të kujdeset mëmë Xheja. Do të shkojë tek doktor Zota ta thërresë. Ju e njihni ç'njeri është ai. Për vrasjen e togerit do të gëzohet më tepër doktori se ne që e vramë.

— Shoku Him, të shkoj unë ta sjell doktorin?

— Në asnjë mënyrë. Ju të tre duhet të largoheni një orë e më parë. Së shpejti ndofta vijnë dhe rrethojnë fshatin. Ju e dini se për ne dyshojnë... Nisuni pra dhe takimin e kemi pas dhjetë ditësh në Shpellën e Shtufit. Mos harroni aksionin tjetër që na ka besuar Partia.

Ata të tre u ulën njeri pas tjetrit dhe e për-qafuan shokun e plagosur.

— Të shkuara dhe mirë u pafshim!

Mëmë Xheja i përcolli gjer tek dera e oborrit. Njëri i kapi dorën dhe i tha:

— Mëmë Xheje, kujdes Himin.

— Mos u bëni merak fare.

— Shko edhe tek doktori.

— Ikni të qetë, bir... Dritë t'ju bëhet ngado që të shkoni.

U për-qafuan me mëmë Xhejen dhe të tre tok u zhdukën në errësirë.

Mëmë Xheja mbylli derën dhe u kthye në dhomë. I bëri një ponç të fortë Himin dhe ja dha. Ai nisi ta pijë mengadalë.

— Pije, se të bën mirë. Im shoq, kur qe komit, pinte shumë ponç. Edhe plagët me raki i lante.

— Po e pi, mëmë Xheje... Falemnderit...

— Tani shtrihu dhe rri rehat. Unë do të vete tek doktori. Derën po e mbyll nga jashtë. Po dëgjoje zhurmë futu këtu...

Dhe i tregoi një vend të fshehtë, prapa fotografisë së të shoqit.

— Ki mendjen mos të të shohë njeri rrugës apo mos të të dëgjojë kur t'i flasësh doktorit.

— Unë ua kam hedhur xhandarëve jo të mos ua hedh breshkaxhinjve.

Mëmë Xheja u nis për te doktori, ndërsa
Himi u shtri dhe nisi të dremisë.

* * *

E thërrisnin doktor, megjithëse ai nuk kish
bërë shkollë as për infermjer. Kish vetëm
pesë klasë fillore dhe asgjë tjetër. Ish i varfër e
i këputur dhe jetonte fillikat... I kishin rënë
mbi kokë gjithato fatkeqësi. Në fillim i kish
vdekur e shoqja, pastaj djali i vetëm.

Këto dy humbje e kishin dëshpëruar shumë...
Kish lënë mjekër e mustaqe të gjata dhe mbante
një palë syza të mëdha. Po të mos kish rrobet
plot arna, do ta merrje patjetër për ndonjë nga
ata shkencëtarët e kohës së vjetër që plakeshin
përmbi libra.

Fëmijët e donin shumë dhe, kur e shikonin rend-
nin pas tij. Ai ulej në mes tyre dhe u tregonte pë-
rralla të rreme e të vërteta. U tregonte për Bilbil
Gjyzarin e për të dy Batot që e bënë Romën të
dridhej, për qerozin shpuzë nga këmbët e nga
mendja dhe për Skënderbeun me nam, për një
div që mbyti kuçedrën dhe për Rrapo Hekalin
e Gjolekën, për vajzën me yll në ballë dhe për
Naimin, që kish shkruar gjithë ato këngë për Shqi-
përinë... Dhe sa e sa gjëra të tjera u tregonte
doktor Zota fëmijëve!

Ata, si shpërblim, e ndihmonin duke i mbu-
shur ujë, i sillnin dru nga shtëpitë e tyre dhe pu-
nonin tok me të në kopshtin që rrethonte kona-
kun ku banonte.

Doktor Zota kish shumë miqësi edhe me

njërin nga mësuesit e shkollës fillore të fshatit, me Himën. Mësuesi i jepte libra, doktor Zota i lexonte dhe ja kthente. Pastaj mësuesi i jepte libra të tjera. Sa lexonte doktor Zota! Sa shumë dinte ai! Më shumë se të gjithë, më shumë bile edhe se kryetari i komunes, që hiqej si njeri me shkollë dhe që mbante kapele Evropë në kokë e bastun me dorezë të fildishtë në dorë!

Doktor Zota rriste në kopshtin e tij shumë barishte dhe me to bënte ilaçe. Kur sëmurej ndonjeri në fshat, apo edhe në fshatrat e tjerë rreth-errotull, menjëherë thërrisnin doktor Zotën, se doktor tjetër nuk kish në gjithë krahinën. Nuk kish as infermjer. Doktor Zota vraponte tek i sëmuri, e mjekonte dhe ikte pa marrë asnjë shpërblim. Edhe ilaçet që i përgatiste nëpër shishe e nëpër vazo, ua jepte falas të sëmureve.

Dhe sa e sa herë të tjera u kish dalë përkrah fshatarëve të varfër doktor Zota! Njerin e mbronte në gjyq, kur donin t'i rrëmbenin tokën, tietrin e shkëpuste nga duart e fajdexhinive e të tagrambledhësve, që donin t'i merrnin shpirtin dhe një tjetër akoma e ngushëllonte me fjalë, që ishin ilaç për zemrën e dritë për sytë...

Nuk kish zemër më të pastër, më të dashur e më të mirë se zemra e doktor Zotës! Ajo rrihte për fshatarët. Po edhe fshatarët ama, linin kokën për të. Atij nuk i mungonte asgjë, as në dimër e as në verë. Kush i çonte një barrë dru, kush i bënte bukën, kush i jepte një pjatë lakra apo një tas me qumësht. Ai e kish plot shtëpinë gjithmonë. Çfarë të kishin fshatarët, do të kish edhe ai.

Doktor Zota, ai fshatar i varfër e i pashkollë, po me një barrë mend, kish mbirë si një lule e